

Zajčevega Jakca birma.

tari ljudje ne pomnijo tako lepe vzpomladi, kakor je bila tisto leto, ko je šel potem o binkoštih Zajčev Jakec k birmi. O sv. Juriji je bilo vže vse zeleno po travnikih in polji; dà, rež je vže imela klas, kar se pripeti redko-kedaj. Bilo je res, kakor bi vse pozdravljalo sv. Júrija, ker je zopet prišel v de-želo. Bogkove srajčiike, petelinčki, bogkov ogenjček in še druge cvetice — kdo bi poznal vse, ko je malo ne vsaka drugačna in jih je toliko — stale so ob stezicah in potih, da se pokloné sv. Júriju v dan njegovega godú. Vsaj tako je vže starodavna navada, sicer bi se pa ne reklo v pesni:

„Sveti Šent-Juri
Potrka na duri,
Ima jedno hlačo zeleno,
Jedno rumeno;
Je še le prišel v deželo,

Ga je vže vse veselo:
Tičiice v grmovji,
Kukov'ce v bukovji,
Rumene rožice lepo cvetó,
Se svet'ga Šent-Jurja veselé.“

Dà, dà, tudi ptičiice so se vže oglašale na vrtu in v gozdu, povsodi je bilo tako prijetno, toplo in svetlo in živo, — vender Zajčev Jakec ni bil vesel. Nič ni premišljeval, zakaj neki pravi pesen, da ima sv. Júrij jedno hlačnico zeleno, jedno pa rumeno. Izvestno bi bil brez truda uganil, da pomenjajo zeleno-rumene hlače sv. Júrija dvojno barvo, s katero je običajno odeta priroda o njegovem godu: nekaj je namreč vže lepo zelenega, drugo pa ne ozelení tako zgodaj in še le poganja popke, ali ima na sebi še jesensko rujavo perje, kakor recimo hrast. Vse to je imel Jakec v malem prstu, vender se ni radoval krasnega mladoletja, ker ga je skrbelo, ali bode kaj, ali ne bode nič — — ubožec še ni vedel za gotovo, če mu bodo dovolili k sv. birmi vže te binkošti, ker bode dopolnil še le o sv. Jakobu sedmo leto. Domače ovce je pasel na solčni rebri in sanjal, kako lepo bi bilo pri birmi. Upal je, da pojde, ker je znal vse molitvice in tudi nauk o sv. Duhu na pamet; a bal se je, da se mu ne posreči, ker je še premlad. O, da bi vže štel sedem let!

Razposajena ptičiica kukavica ga je rešila njegovih stisk in bojaznij. Zgodilo se je namreč takó, kakor v tisti znani pesni:

„Pastir pa pase ovce tri,
Na tratici sedí,
Drobna ptica priletí,
Na vejici obsedí.

Tam se je zasúkala,
Prav lepó zakukala:
„Kukú, kukú',
Zapela je lepó“.

„Kuku, kuku,“ donelo je po logu, Jakec je pa začel šteti. „Če zakuka sedemkrat, premlad sem še — samo šestkrat, pa pojdem,“ tako si je govoril in poslušal. Toda nemirna kukavica — saj jo poznate, kaka je včasih, ako se pripravi — odletela je menda nekam proč, zakaj Jakec ni čul več njenega glasú. „I, kdo te bode čakal, kukavica kukasta! — Se vé, da dobim listek za birmo, saj sem večji, kakor Andrejačev Janko, da-si je vže v osmem letu. Pa botra imam vže naprošenega, — pa novo obleko kupljeno, — tega še misliti ni treba, da bi mi izpodletelo.“ Jakca je to premišljevanje popolnoma potolažilo. Kar vnovič si je jel slikati, kakor da se vže pelje k birmi. Samó on bode sedel z botrom na

vozu, a drugi ga bodo zavidali. Belec bode vprežen in dirjal, da se bode vse kadilo za vozom. Ej, da bi vže prišla binkoštna nedelja! Koliko daril bode dobil in vsa bodo njegova, samó njegova!

Tisto nedeljo po sv. Júriji je oznanil gospod župnik, naj pridejo vsi otroci, kateri so namenjeni k sv. birmi, v ponedeljek zjutraj v šolo po listke. Jakca je zopet zaskrbelo. Pridno je ponovil, kaj je sv. birma, kake milosti podeli sv. Duh človekovi duši v tem zakramentu, in še druga vprašanja, katera bi mu utegnil zastaviti gospod župnik. Potem pa sta šla z materjo v šolo. Nu, Jakec je bil srečen. Nič drugega mu ni bilo treba storiti, kakor lepo se prekrižati in zmoliti šest resnic, očenaš ter naštetí sedem sv. zakramentov.

„Nimaš sicer še polnih sedem let, toda ker si se tako dobro odrezal, dam ti listek. Le priden bodi, jeseni se pa vidiva v šoli.“ Prav te besede mu je rekel gospod župnik ter pomolil listek, brez katerega nobeden ne sme k sv. birmi. „Kaj je povitica, kaj sladkor, — listek, listek, ta je nekaj vreden,“ mislil si je Jakec ter silil mater domóv. Vso pot je bil vsaj sto korakov pred njo ter vihtel beli listek v roci.

„Le počasi, sicer se pobiješ!“ mirila ga je mati vže skoraj doma ter se smijala veselemu sinčku.

„Mati, sedaj pa morava iti z očetom brž botru povedat, da bode natanko vedel,“ sopihal je Jakec.

„Danes ga ni doma, saj je jutri še dovolj zgodaj,“ pogovarjal ga je oče prišedši na hišni prag.

„Pa čevljarju moram naročiti, da mi ne naredi prepozno obutala“, skrbel je zopet Jakec.

„Kar brez skrbi bodi, vže jaz uredim, da bode vse o pravem času preskrbljeno,“ tolažila ga je mati ter mu vzela birmanski listek, da ga spravi do binkoštné nedelje v molitveno knjižico, ker bi ga drugače Jakec lahko umazal, raztrgal ali celó izgubil.

Kmalu potem jo je Jakec brž k sosedu popihal in pripovedoval, da pojde vže letošnje binkošti k sv. birmi, čeprav mu še manjka nekaj mesecev do sedmega leta. Sosedovi otroci so bolj molčali. Starejši so se spominjali svoje birme ter si želeli še kedaj tako srečnega dneva, kakor je bil tisti. Radi bi se popeljali še jedenkrat k sv. birmi, ali vedeli so, da vtisne ta zakrament duši neizbrisno znamenje, in ga nihče ne more prejeti dvakrat. Mlajšim pa je bilo hudo, da še nimajo sedem let. Še mali, triletni Vinko je slutil, da je dan sv. birme imeniten dogodek v človeškem življenji, zakaj takoj se je oglasil ter vprašal mater:

„Mama, kedaj moja birma?“

„Kadar bodeš tako velik, kakor je Jakec,“ bil mu je odgovor.

„Mama, velik — mama velik!“ stezal je Vinko roki k višku, Jakcu pa se je vse to neznansko dobro zdelo. Toda kmalu mu je to veselje pregnala nova skrb. Sosedov hlapec ga je namreč podražil, da ga bode udaril pri sv. birmi škof z lopato po lici. „Še ob zobé si lahko,“ posmehoval se mu je porednež hudobno.

„Ali res?“ popraševal je Jakec boječe sosedove otroke, kar jih je vže bilo pri sv. birmi. Toda le-tí so se mu poredno muzali, češ, le potrpi, saj poskusiš kmalu sam.

Se le domá pri očetu je izvedel Jakec, kaj in kakó.

„Hlapec ti je to samó nalašč rekel, da bi te malo postrašil.“ govoril je oče Zajec sinčku. „Saj sem te vže učil, zakaj škof udari vsacega birmanca na lice, toda prav na leško in le z dvema prstoma. Kje pa naj dobi škof lopato?“

Jakec se je umiril, ker na očetove besede se je lahko zanesel: nikoli še niso bile neresnične. Odslej je pričakoval ves srečen binkoštno nedelje, samó prepočasi so mu potekali dnevi. Toda kakor nerada, naposled se je vender približala tako vroče zaželjena nedelja. Na nebu ni bilo nobenega oblčka, noben vetrec ni

kalil mirú v prirodi, povsodi je bilo videti, da slavi sv. cerkev velik praznik — praznik sv. Duha. — Boter je vže prišel k Zajčevim.

„Še tebi zavežem birmo, ker sva si dobra prijatelja,“ govoril je Jakecu, „potlej pa nikomur več: preveč sem se vže postaral. Poglej, tebi je sedem, a meni sedemdeset let.“

„Lahko boste še komu za botra, saj še ne umrete tako kmalu,“ odgovarjal mu je Jakec modro ter se zadovoljno ogledoval po praznični obleki, zakaj nov je bil od peté do glave.

„Morda res še živim nekaj let, ali za botra nisem več,“ razlagal je boter nadalje svojemu birmancu. „Kdor je boter, mora skrbeti za birmanca v dušnih in telesnih stvaréh. Kakó naj pa jaz skrbim, ko sem od dne do dne slabotnejši?“

Jakec ni ugovarjal, pač pa se mu je dobro in imenitno zdelo, ker je on tako srečen, da je uprav njemu zadnjemu Petračev oče boter. Še pred poldnem so sedli k obedu: na mizni ogel boter, tik njega Jakec, potem mati in dekla, na drugi strani pa oče, na njegovi desnici v kotu Jakčeva sestra Metka z malo Tinico v naročji, na levici pa brat Šimen. Mati je ta dan posebno dobro skuhala, zakaj pogostiti je imela botra in — kaj bi ga devali tako na zadnje mesto, saj bi brez njega še botra ne bilo k Zajčevim — in pa Jakca. Toda temu jed ni šla nič kaj v slast. Vedno je pogledoval botra, češ hitiva, da ne bodeva mudila. Boter pa mu je polagal kos za kosom na krožnik opominjajoč ga, naj se dobro podprè, ker Ljubljana je še daleč. Ker bi bil Jakec še navadne dni težko toliko zmagal, danes je bil pa še manj lačen, vrgel je marsikak košček porednima mačkama in psičku, ki so pazljivo čakali, kedaj se jih kdo spomni. Da se jim je pa ta dan posebno dobro godilo, sklepajte po tem, ker je bela mačica tako malomarno in zaspano gledala, ko je trgala njena tovarišica kos klobase, kakor bi niti ne vedela, kako dobra je mesnina.

„Sedaj bode pa vže treba odriniti,“ izpregovoril je naposled boter in jel moliti po jedi. Ker je pa uprav tedaj zazvonilo póludne, molil je še, angeljevo česčenje. „Molimo še za srečno popóludne in srečno vožnjo — očenaš.“ — Pri teh besedah se pa zazibljejo tlâ in miza in vsa hiša. Sveto razpelo v kotu in oljka za njim padeta skoraj na Metko, podoba nad botrovo glavo omahne na stran, pes zalaja, mački stečeta pod mizo, Tinica zajoka, prosjak z leseno nogo, kateremu je nesla dekla nekaj jedi, izpotakne se malo da ne na pragu, Jakec pa strmi, kaj je. „Bog in sv. križ božji! potres!“ zavzame se boter ter preneha moliti. Hvala Bogu, zemlja se ni več potresla, a prestrašili so se vsi, kar se je dalo.

„Birma bode vender le?“ poprašal je Jakec, ko ga je prvi strah nekoliko minul.

„Kajpada, kajpada,“ zagotavljal je boter in zmolil očenas do konca, potem pa sta se odpeljala z Jakecem v Ljubljano k birmi.

„Glej, glej, prav nazadnje bi se mi bilo skoraj vse pokvarilo,“ mislil si je Jakec ter se popravljal na zeleno pregrnjenem sedeži, zakaj vedno je lezel navzdolu, ker je imel prekratki nogi, da bi se bil kam uprl, kakor boter. Po poti ni utegnil mnogo izpraševati, ker je voz preveč ropotal. Ko sta pa hodila z botrom po ljubljanskih ulicah, ni miroval, dokler ni izvedel, kako da se je doma hiša tako stresla, da-si je težka in močno zidana.

„Ej, ljubi moj,“ učil ga je boter, naša zemlja je čudna! V njeni sredini je vse vroče in razbeljeno, reciva kakor v kakem pokritem kotlu — pa še veliko hujše — kjer kuhamo za živino. Kaj nè, včasih vzkipi kotel in zdi se nam, da se vse trese in da vrela voda, in kar se v nji kuha, privzdigne pokrov ter razžene kotel z ognjiščem vred. Takó se vznemiri često tudi goreče kamenje v drobu naše zemlje in buta s tako silo ob trdo skórijo, da se vse stresa, — da nastane zemeljski potres. In kakor se v kotlu vse poleže, kadar odteče nekaj vrelega kropa iz njega, takó se umiri tudi v sredi zemlje, ko izbruhne kak ognjenik; ali o tem ti povem drugikrat kaj več! Poglej, tam-lé je vže škofijska cerkev, ondù bodeš pri birmi, le hitro stopaj; čuj, vže pozvanja, sedaj se bode takój pričelo. Srečno sta se prerila Jakec in boter ter se vvrstila mej druge birmance in botre.

In potem? — I nù, Jakec je bil birman, pa se mu ni zgodilo nič takega, kakor ga je strašil sosedov hlapec, ampak škof mu je položil roki na glavo ter ga mazilil na čelu. Toliko, da se ga je potem dotaknil z dvema prstoma na desno lice v opomin, naj bode hraber vojniki Kristov. Nato mu je prevezal boter čelo z belim trakom, drugi duhovniki pa so mu kmalu sneli trak z glave ter mu obrisali čelo. In še predno je Jakec vedel, kaj se godi ž njim, vže sta kupovala z botrom odpustke. Dobil je zlato uro, ki je kazala takrat — in pozneje še vedno — tri, potem orgljice in kdo vé, kaj še vse, saj še domá dolgo ni hotel vsega pokazati. Zvečer ga je pa boter pri Zajčevih pohvalil, da je bil Jakec najpazljivejši izmej vseh birmancev, katerim je doslej birmo zavezal. Ni imel takih sitnostij ž njim, kakor nekdaž sè Sijajevim Lukcem, ki se mu je v Ljubljani izgubil. Na vse zadnje je podaril Petračev oče Jakecu še srebrn križavec — pa kaj bi še pripovedoval in pravil? Jakec še danes vse natanko pomni, kako je bilo, da-si mu je boter vže davno umrl in vže sam drugim birmo veže. — I nù, kaj bi tisto, nagajalo se mu je, pa je bil vender pred sedmim letom pri birmi! Vsak ni tako srečen, kaj?

Kajtimar.

Vojska.

(Obrazec iz mladih dnij.)

To bil je vihár, to bil je vihár, —

Nikakor nikár ni bil to vihár,

Bil divji je boj — — —

Gregorčič.

Jj, to vam je bilo pa časih vse drugačno življenje na Kórenski trati, nego je zdaj. Kar nas je bilo dečákov iz gorenjega in srednjega dela vasí, vsi smo bili časih gôri zbrani. In svinkali smo, nebeškali, kamenčkali, skakali, ukali . . . vse vprek. Na kakóvost obleke nismo gledali: imel je li továriš še krilce ali vže hlače, to ni delalo razložka. Le, da je bil korenjak, a to je moral biti! „Srajčnjekov“ nismo trpeli med seboj, preradi so jokali. Kadar je kak tak prilezel za starejšim svojim bratcem na trato, vselej je moral odlaziti.

Vse drugače pa je bilo zopet takrat, kadar smo igrali vojsko. Od te igre so bili pa izključeni tudi vsi oni, ki niso imeli hlač. A vojske nismo igrali vsak dan. Le kake nedelje popóldne se je to zgodilo. In zakaj? Takój vam povem.

Gornikov strije je bil črevljar. Imel je v uku dečka, ki pa ni bil domačin. Blizu Kranja nekje je bil domá. Klicali so ga na imé: Peter. A bil je Peter mnogo starejši, nego li mi drugi. Njegovo prijateljstvo z nami je dajalo nekaterim starejšim jezičnikom tudi povód, da so ga imenovali zeló — otročjega. I nù, nam otrokom se je pa zdel le zeló, zeló — prijazen. Bodi si vže, kakor hoče: Peter je bil naš dober prijatelj. On je bil tisti, ki je med nas prinesel novo igro — vojsko.